19-05-2023

(i) Printed Pages : 4 Roll No. .....

(ii) Questions : 9 Sub. Code : 8 0 8 4

Exam. Code : 1 1 0 3

B.Ed. 4th Semester

(2053)

UNDERSTANDING THE SELF (In all Mediums)

Paper : F–4.4 (Same for USOL Candidates 4th Sem.)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 40

Note :— Attempt **one** question each from Units I to IV. Unit-V is compulsory.

UNIT–I

1. Discuss the concept of self. What are the various determinants of self ? 3+5

2. What is self-perception theory ? Discuss various implications of this theory. 5+3

UNIT–II

3. Describe how family, religion and language affect self-identity. 8

4. What role can an individual play in development of the society ? 8

UNIT–III

5. What is the influence of peer group and technology on identity formation ? 4+4

6. Describe how school shapes national, secular and humanistic identity of students. 8

UNIT–IV

7. What are the causes of conflicts ? How can these be resolved ? 4+4

8. Discuss the role of Yoga and meditation in the development of self. 8

UNIT–V

9. Short notes on :
   (a) Concept of Self Esteem
   (b) Role of positive thinking in self-development
   (c) Schooling as a process of identity formation
   (d) What is empathic listening ? 4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :– यूनिट I से IV तक में से एक प्रश्न करें। यूनिट V अनिवार्य है।

यूनिट–I

1. स्वयं की अवधारणा पर चर्चा करे। स्वयं के विभिन्न निर्धारक क्या है ? 3+5

2. आत्मबोध सिद्धांत क्या है ? इस सिद्धांत के विभिन्न निहितार्थों की चर्चा कीजिए। 5+3

यूनिट–II

3. वर्णन करें कि कैसे परिवार, धर्म और भाषा आत्म-पहचान को प्रभावित करते हैं ? 8

4. समाज के विकास मे एक व्यक्ति क्या भूमिका निभा सकता है ? 8

यूनिट–III

5. पहचान निर्माण पर सहकर्मी समूह और प्रौद्योगिकी का क्या प्रभाव है ? 4+4

6. वर्णन करें कि कैसे स्कूल छात्रों की राष्ट्रीय, धर्मनिरपेक्ष और मानवतावादी पहचान को आकार देता है ? 8

यूनिट–IV

7. अन्तर्द्वन्द्व के क्या कारण है ? इनका समाधान कैसे किया जा सकता है ? 4+4

8. स्वयं के विकास में योग और ध्यान की भूमिका की चर्चा कीजिए। 8

यूनिट–V

9. संक्षिप्त नोट लिखे :
   (a) आत्म सम्मान की अवधारणा
   (b) आत्म-विकास में सकारात्मक सोच की भूमिका
   (c) पहचान निर्माण की प्रक्रिया के रूप में स्कूली शिक्षा
   (d) सहानुभूतिपूर्ण सुनना क्या है ? 4×2=8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :– ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ–I

1. ਸਵੈ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਸਵੈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕੀ ਹਨ ? 3+5

2. ਸਵੈ-ਬੋਧ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5+3

ਯੂਨਿਟ–II

3. ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। 8

4. ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 8

ਯੂਨਿਟ–III

5. ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਪੀਅਰ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ? 4+4

6. ਵਰਨਣ ਕਰੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 8

ਯੂਨਿਟ–IV

7. ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹਨ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 4+4

8. ਸਵੈ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ–V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

   (a) ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ

   (b) ਸਵੈ-ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

   (c) ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਜੋਂ ਸਕੂਲਿੰਗ

   (d) ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ ਕੀ ਹੈ ? 4×2=8